

Daniel Defoe

Viața și aventurile lui
Robinson Crusoe

Traducere
BREBEANU ALINA LOREDANA

Editura MondoRo
București, 2018

De acolo m-am dus în Brazilia, de unde le-am trimis o corabie, cumpărată de acolo, cu mai mulți oameni care să locuiască pe insulă. Pe această corabie, pe lângă alte provizii, le-am trimis și șapte femei, pe care le-am socotit potrivite fie ca slujnice, fie ca soții pentru cei care ar vrea să le ia. Cât despre englezi, le-am promis să le trimit câteva femei din Anglia, împreună cu provizii din cele necesare, dacă vor vrea să se ocupe ei înșiși de plantare – promisiune pe care mi-am îndeplinit-o abia mai târziu. Oamenii s-au dovedit foarte cinstiți și harnici odată ce au fost struniți, iar proprietățile lor au fost separate de ale celorlalți. Le-am trimis și lor, din Brazilia, cinci vaci, dintre care trei urmau să aibă viței, câteva oi și câțiva porci, care, până la următoarea mea vizită acolo, se înmulțiseră considerabil.

Dar toate aceste lucruri, împreună cu povestirea felului în care trei sute de caraibi au venit și i-au invadat, distrugându-le plantațiile, cum au luptat ei de două ori cu acești dușmani, fiind prima dată înfrânți, iar unul dintre ei ucis, dar la urmă o furtună a distrus canoele vrăjmașilor lor, cum cei de pe insulă i-au înfometat sau i-au nimicim aproape pe toți cei rămași, cum și-au reînnoit și recuperat proprietatea asupra plantațiilor lor, continuând să trăiască pe insulă – toate acestea, împreună cu câteva întâmplări foarte surprinzătoare din câteva aventuri noi ale mele, desfășurate pe parcursul a încă zece ani, vi le voi povesti mai pe larg în a doua parte a povestirii mele³.

³ Este vorba despre romanul *Următoarele aventuri ale lui Robinson Crusoe*, publicat inițial cu titlul complet: *Următoarele aventuri ale lui Robinson Crusoe. A doua și ultima parte a vieții sale și straniile și surprinzătoarele povestiri ale călătoriilor sale în jurul a trei părți ale lumii* (n. trad.).

Cuprins

ÎNCEPUTUL VIEȚII / 2
SCLAVIA ȘI EVADAREA / 23
NAUFRAGIAT PE O INSULĂ PUSTIE / 41
PRIMELE SĂPTĂMÂNI PE INSULĂ / 65
CONSTRUIREA CASEI. JURNALUL / 93
BOLNAV ȘI CHINUIT DE CONȘTIINȚĂ / 111
EXPERIENȚE AGRICOLE / 131
SUPRAVEGHEREA AȘEZĂRII / 143
O CORABIE / 157
ÎMBLÂNZIREA CAPRELOR / 179
O URMĂ DE PICIOR DE OM PE NISIP / 195
RETRAGEREA ÎN PEȘTERĂ / 213
EPAVA UNEI CORĂBII SPANIOLE / 235
UN VIS ÎMPLINIT / 253
EDUCAREA LUI VINERI / 273
SALVAREA PRIZONIERILOR
DIN MÂINILE CANIBALILOR / 293
VIZITA RĂZVRĂTIȚILOR / 315
RECUPERAREA CORABIEI / 335
ÎNTOARCEREA ÎN ANGLIA / 357
LUPTA LUI VINERI CU UN URS / 377

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DEFOE, DANIEL

Viața și aventurile lui Robinson Crusoe / Daniel Defoe ;
trad.: Brebeanu Alina Loredana. - București : MondoRo, 2018
ISBN 978-606-695-101-2

I. Brebeanu, Alina Loredana (trad.)

821.111

Coperta: Daniel Tuțunel

Departament Difuzare
tel. 021-211.25.00
mail: comenzi@grammar.ro

www.grammar.ro

CAPITOLUL I ÎNCEPUTUL VIETII

M-am născut în 1632, în orașul York, într-o familie înstărită, însă nu din acea țară, căci tata era un străin din Bremen, care se stabilise mai întâi la Hull. A strâns o avere frumoasă din negustorie și, părăsind această meserie, s-a mutat după aceea la York, unde s-a căsătorit cu mama mea, ale cărei rude se numeau Robinson – o familie foarte bună din acea țară și de la care mi s-a tras numele Robinson Kreutznaer. Dar, având în vedere obișnuita denaturare a cuvintelor în Anglia, acum ni se spune — ba nu, ne spunem singuri și ne scriem numele — Crusoe, și așa mi-au spus întotdeauna tovarășii mei.

Aveam doi frați mai mari, dintre care unul era locotenent-colonel într-un regiment englez de infanterie din Flandra, comandat mai înainte de celebrul colonel Lockhart. Acesta a fost ucis în bătălia de lângă Dunkirk, purtată împotriva spaniolilor. Însă n-am aflat niciodată ce s-a ales de cel de-al doilea frate al meu, așa cum nici mama și tata n-au aflat ce s-a ales de mine.

Fiind al treilea fiu din familie și nefiind pregătit pentru nicio meserie, capul mi s-a umplut de timpuriu cu gânduri năstrușnice. Tata, care era în vârstă, mi-a dat o educație bună, atât cât poți primi, de regulă, învățând acasă și la școala din oraș, și m-a pregătit pentru studiul legilor. Pe mine, însă, nu mă mulțumea nimic altceva decât plecarea pe mare, iar această înclinație a mea m-a făcut să mă opun cu atâta putere împotriva voinței – ba nu, împotriva

poruncilor tatei și a sfaturilor și rugăminților mamei și ale prietenilor –, încât părea să fie ceva fatal în această predispoziție a firii mele, îndreptându-mă direct către viața năpăstuită care-mi era ursită.

Tata, om înțelept și rațional, mi-a dat sfaturi serioase și foarte bune împotriva a ceea ce el prevedea în destinul meu. Într-o dimineață, m-a chemat în camera sa, unde era ținut din pricina gutei, și mi-a vorbit cu multă căldură despre acest subiect. M-a întrebat ce motive, în afara acestui dor de ducă, aveam ca să părăsesc casa părintească și țara mea natală, unde aș fi putut închea multe legături de prietenie și posibilitatea de a avea o frumoasă situație materială, muncind și ducând o viață comodă și plăcută. Mi-a spus că numai oamenii fără nicio altă speranță sau cei care aspirau la mari averi plecau departe, în aventuri, ca să se ridice prin cutezanță și să devină celebri prin acțiuni care-i purtau pe căi neobișnuite; că toate aceste lucruri erau fie cu mult deasupra mea, fie mult sub mine; că starea mea socială era una mijlocie sau superioară vieții de rând, iar el, prin îndelungata lui experiență, găsea că aceasta era cea mai bună stare din lume, cea mai potrivită pentru fericirea omului, nefiind expusă suferințelor, greutăților, chinurilor și eforturilor de care au parte cei din pătura muncitoare, și nefiind îngreunată de orgoliul, luxul, ambiția și invidia celor din pătura superioară a societății. Mi-a spus că mi-aș putea da seama de fericirea acestei stări chiar și numai din faptul că aceasta era invidiată de toți ceilalți; că regii s-au plâns adesea de nefericita urmare a faptului că se născuseră pentru un destin măreț și își doreau să fi aparținut acestei stări mijlocii, între cei de jos și cei măreți; că și cel mai înțelept om din lume a recunoscut că aceasta este starea

cea mai fericită, rugându-se la Dumnezeu să nu-i dea nici sărăcie, nici bogății.

M-a îndemnat să iau aminte la toate acestea și să-mi dau seama că neplăcerile vieții sunt împărțite între lumea de sus și cea de jos, pe când cei din starea mijlocie au parte de cele mai puține nenorociri, nefiind expuși la atâtea suferințe câte îi afectează pe ceilalți. Ei nu sunt supuși atâtor tulburări și neplăceri ale trupului sau ale sufletului ca cei care, ducând o viață plină de vicii, lux și extravaganta, pe de o parte, sau trăind prin muncă grea și în lipsuri, cu mâncare insuficientă sau chiar deloc, pe de altă parte, își provoacă singuri neplăceri prin consecințele firești ale modului lor de a trăi. Pături mijlocii a societății i-au fost menite tot felul de virtuți și plăceri; pacea și belșugul îi sunt caracteristice, iar cumpătarea, liniștea, sănătatea, societatea, toate distracțiile și plăcerile dorite sunt binecuvântările acestei stări. Trăind astfel, oamenii trec prin viață tăcuți și liniștiți și tot așa părăsesc lumea, fără a fi împovărați peste măsură de munca brațelor sau a minții, nefiind dedați unei vieți de sclavie pentru a-și câștiga pâinea zilnică, fără a fi hărțuiți de întâmplări uluitoare care îi răpesc sufletului pacea și trupului odihna și nefiind nici stăpâniți de patima invidiei sau de ambiții fără măsură. Ducând un trai lipsit de complicații, ei trec cu ușurință prin lume și gustă cu măsură din dulceața vieții lipsite de amărăciune, simțindu-se fericiți și învățând din experiența fiecărei zile să cunoască lumea aceasta.

După aceea, m-a îndemnat cu toată seriozitatea și cât se poate de afectuos să nu îmi bat joc de tinerețea mea, și nici să mă avânt spre nenorociri pe care nici viața pe care o duceam, nici starea socială în care mă născusem nu mi le hărăzise. Mi-a spus că nu eram silit să-mi câștig pâinea, că el

era gata să mă ajute și să facă tot ceea ce putea pentru a-mi face un rost în viață, după sfaturile lui, și că, dacă aveam să fiu nefericit sau nemulțumit în lumea aceasta, atunci de vină voi fi numai eu însumi sau soarta mea. El se socotea absolvit de orice răspundere, căci își făcuse datoria de a mă preveni cu privire la acțiunile care știa că ar fi spre paguba mea. Într-un cuvânt, îmi zicea că va face multe pentru mine dacă voi rămâne și mă voi statornici acasă, așa cum mă sfătuia, ca nu cumva să se facă vinovat de nenorocirile mele, dându-mi vreo încurajare să plec. Și, în sfârșit, mi l-a dat exemplu pe fratele meu mai mare, pe lângă care stăruise cu aceeași înflăcărare, încercând să-l împiedice să plece în războaiele din Flandra, însă nu reușise, căci, tânăr fiind, dorințele sale îl îndemneau să se înroleze și astfel fusese ucis. Deși mă asigură că nu va înceta nicio clipă să se roage pentru mine, mi-a spus, totuși, că, dacă voi face acest pas greșit, nu voi avea parte de binecuvântarea lui Dumnezeu și va veni o vreme când îmi va părea rău că nu am luat în seamă sfaturile sale, dar nu îmi va fi nimeni alături ca să mă ajute.

Am observat în această ultimă parte a discursului său – care era cu adevărat profetic, cu toate că presupun că nici tata nu știa asta – am observat, zic, că lacrimile îi șiroiau pe obraji, mai ales când mi-a vorbit despre fratele meu, care fusese ucis, iar când a pomenit de faptul că mă voi căi și că nu voi avea pe nimeni alături să mă ajute a fost atât de mișcat, încât s-a oprit și mi-a mărturisit că era prea copleșit de emoții ca să mai spună vreun cuvânt.

Eram sincer impresionat de cuvintele lui și, într-adevăr, cine n-ar fi fost? M-am hotărât să nu mă mai gândesc la plecare, ci să rămân acasă, așa cum își dorea tata. Dar – vai! – după numai câteva zile hotărârea mi-a și slăbit și, pe

scurt, ca să evit orice altă discuție cu tata, m-am hotărât să fug de acasă după câteva săptămâni. Totuși, nu am acționat în grabă, așa cum mă îndemna focul hotărârii mele, ci am luat-o pe mama deoparte, într-o zi, când mi se părea mai bine-dispusă decât de obicei, și i-am spus că eram atât de hotărât să văd lumea, încât n-aș fi niciodată în stare să mă apuc de altceva cu destulă hotărâre cât să duc lucrul la bun sfârșit, iar tata ar face mai bine să-mi dea consimțământul lui, decât să mă forțeze să plec fără acesta. I-am zis că aveam acum 18 ani și era prea târziu ca să mai intru ucenic la vreun negustor sau practicant la vreun avocat; că, și dacă aș încerca, tot nu aș duce lucrurile la bun sfârșit, ci cu siguranță aș fugi de la stăpân înainte de a-mi sfârși ucenicia, ca să plec pe mare. Însă dacă ea l-ar convinge pe tata să mă lase să fac o singură călătorie și, revenind acasă, aș constata că nu mi-a plăcut, n-aș mai pleca niciodată și m-aș angaja să recuperez timpul pierdut printr-o îndoită sârguință.

Aceste vorbe ale mele au infuriat-o grozav pe mama. Mi-a spus că știa bine că n-avea niciun rost să-i vorbească tatei despre asta, căci el cunoștea prea bine care era adevăratul meu interes în a-i obține învoirea pentru ceva care era în defavoarea mea, iar ea se minuna cum de am putut să mă gândesc la așa ceva după discuția pe care o avusesem cu tata, care-mi arătase atâta dragoste și bunătate. Pe scurt, dacă țineam cu tot dinadinsul să mă nenorocesc, ei n-aveau să mă ajute la asta, căci nu-mi vor da niciodată consimțământul lor. În ceea ce o privea, n-avea de gând să poarte nici cea mai mică răspundere pentru distrugerea mea și nu voi putea spune niciodată – zicea ea – că am avut învoirea mamei, când tata se arăta împotriva.

Cu toate că mama refuzase să-i vorbească tatei despre asta, am auzit mai târziu că i-a povestit întreaga discuție și că tata, după ce se arătase foarte îngrijorat, i-a zis, oftând: „Băiatul ăsta ar fi fericit dacă ar rămâne acasă, dar dacă pleacă va fi cel mai nenorocit om de pe pământ. Eu nu-mi pot da consimțământul la una ca asta.”

Abia un an mai târziu m-am eliberat. Între timp, am rămas cu încăpățănare surd la toate propunerile de a-mi vedea de treabă și la obiecțiile frecvente ale mamei și ale tatei, care erau complet împotriva intențiilor mele. Într-o zi, aflându-mă eu la Hull, unde mă mai duceam câteodată, neavând în acel moment niciun plan de plecare – cum ziceam, aflându-mă acolo, unul dintre prietenii mei, care era pe cale să se imbarce spre Londra pe vasul tatălui său, m-a rugat să-l însoțesc, ademenindu-mă cu plăcerile călătoriei pe mare. Acest drum nu mă costa nimic, așa că am plecat fără să mă mai sfătuiesc nici cu tata, nici cu mama, și nici nu le-am trimis vreo vorbă despre asta, ci i-am lăsat să afle cum or putea; n-am cerut binecuvântare nici de la Dumnezeu, nici de la tata, și nici nu m-am gândit la împrejurări sau consecințe. Într-un ceas rău – Dumnezeu știe – la data de 1 septembrie 1651, am urcat la bordul unui vas care urma să mă ducă la Londra. Cred că necazurile niciunui alt tânăr aventurier n-au început mai curând, și nici n-au dăinuit mai mult timp decât ale mele. Nici n-a ieșit bine corabia din golful Humber, că vântul s-a și pornit să bată, iar valurile se înălțau amenințător. Și, cum nu mai fusesem niciodată pe mare, mi-era nespus de rău trupește, iar sufletul mi-era îngrozit. Atunci am început eu să mă gândesc serios la ceea ce făcusem și la felul în care mă ajunsese pedeapsa Cerurilor pentru că părăsisem mișelește casa părintească

și-mi uitasem datoria de fiu. Toate sfaturile cele bune ale părinților mei, lacrimile tatei și rugămintile mamei îmi reveneau acum în minte, iar conștiința mea, care poate că nu era încă pe atunci atât de împietrită pe cât avea să ajungă, mă mustra pentru că nu luasem seama la sfaturile înțelepte ale părinților și pentru că îmi călcasem datoria față de Dumnezeu și față de tatăl meu.

În tot acest timp, furtuna se înțețea, iar valurile se înălțau foarte sus, cum nu mi-a fost dat să văd de prea multe ori mai târziu, și nici ca cele pe care aveam să le văd la câteva zile după aceea. Însă atunci era de ajuns să mă tulbure, căci nu eram decât un marinar începător, care nu mai văzuse așa ceva niciodată. Mă așteptam să fim înghițiți la fiecare val care se ridica și de fiecare dată când vasul cădea în golul valului, așa cum mi-l închipuiam eu, mă temeam că nu se va mai ridica la suprafață. În această stare de agonie sufletească, am făcut multe jurăminte și am luat nenumărate decizii, hotărând ca, dacă bunul Dumnezeu se va îndura să-mi cruțe viața în acest unic voiaj pe care-l făceam, dacă aveam să mai apuc vreodată să pun piciorul pe uscat din nou, să merg direct acasă la tata și să nu mai calc pe nicio corabie, câte zile oi avea. Eram hotărât să-i urmez în toate sfaturile și să nu mă mai arunc niciodată în astfel de necazuri. Abia acum vedeam eu limpede înțelepciunea cuvintelor sale despre viața tihnită a păturii mijlocii a societății, despre cât de ușor și cât de liniștit își trăise el zilele, nefiind vreodată expus la furtuni pe mare sau la necazuri pe uscat, și am decis să merg acasă la tata, ca un adevărat fiu pocăit.

Aceste gânduri înțelepte și cumpătate mi s-au învățat prin minte cât timp a durat furtuna, și chiar și puțin după

aceea, dar ziua următoare vântul s-a domolit, marea s-a liniștit, iar eu am început să mă obișnuiesc cu ea. Totuși, toată ziua aceea am rămas pe gânduri, încă fiind puțin afectat de răul de mare. Spre căderea nopții, însă, cerul s-a înseninat, vântul a încetat și s-a instalat o seară fermecătoare; soarele a apus fără a fi acoperit de niciun nor, și la fel a răsărit și în dimineața următoare. Fiind puțin vânt sau chiar deloc, aflându-ne pe o mare liniștită, luminată de soare, aveam înaintea ochilor – după cum mi se părea – cea mai încântătoare priveliște pe care-mi fusese dat să o văd.

Dormisem bine noaptea și acum nu mai aveam rău de mare, ci eram cât se poate de vesel, privind cu mirare marea care fusese atât de aspră și de înfricoșătoare în ziua de dinainte, iar acum, într-un timp atât de scurt, se făcuse așa liniștită și plăcută. Acum, ca nu cumva să stărui în bunele mele hotărâri, tovarășul meu, cel care mă ademenise să merg cu el, veni la mine:

— Ei bine, Bob, zise el bătându-mă ușor pe umăr, cum te simți după toate astea? Pun rămășag că te-ai speriat noaptea trecută, când a bătut oleacă de vânt, nu-i așa?

— „Oleacă de vânt” spui tu? i-am răspuns. A fost o furtună îngrozitoare.

— Ce furtună, caraghiosule? zise el. Asta numești tu „furtună”? Aia a fost o nimica toată! Dacă ai o corabie bună și loc de plutit pe mare, nici nu-ți pasă de un astfel de vânticel. Dar tu ești încă un marinar de apă dulce, Bob. Hai să bem niște punci și o să uităm de toate astea. Ai văzut ce vreme frumoasă avem acum?

Ca să scurtez această parte tristă a poveștii mele, voi spune numai că am călcat pe urmele tuturor marinarilor; am făcut punciul și am băut până am amețit: în acea noapte

fatală de beție mi-am înecat toată căința, tot ce-am gândit despre purtarea mea din trecut, toate hotărârile referitoare la viitor. Într-un cuvânt, pe cât de repede s-a liniștit marea după furtuna cea groaznică, tot așa de grabnic m-au părăsit și gândurile mele bune. Uitând de teama de a fi înghițit de valuri și revenind la vechile mele dorințe, am dat cu totul uitării jurămintele și promisiunile pe care le făcusem la vreme de necaz. Într-adevăr, am mai avut și momente de îndoială, iar remușcările mai reveneau din când în când, dar mă scuturam de ele și le dădeam la o parte ca pe un vis urât. Dându-mă la băutură și la tovărășia celorlalți, am revenit curând la aceleași toane – căci așa le numesc. În cinci sau șase zile, am obținut o victorie așa definitivă asupra conștiinței, ca orice tânăr hotărât să nu se mai lase tulburat de nimic. Dar aveam să trec printr-o nouă încercare și Providența, așa cum face în astfel de cazuri, s-a hotărât să mă arunce într-o situație din care nu era decât o scăpare; calea mântuirii era atât de limpede, încât până și cel mai înrăit om ar fi putut să-și dea seama de primejdie și să vadă încotro trebuia s-o apuce.

În a șasea zi de când eram pe mare, am ajuns la Yarmouth Roads. Cum vântul ne fusese potrivnic și vremea liniștită, înaintasem foarte puțin de la furtună. Aici am fost nevoiți să coborâm ancora și, vântul fiindu-ne în continuare potrivnic – bătând, adică, în direcția sud-vest –, am rămas aici șapte-opt zile, timp în care au sosit aici o mulțime de corăbii dinspre Newcastle, așteptând vânt prielnic ca să poată intra în port.

Cu toate acestea, n-am fi stat aici atât de mult dacă n-ar fi trebuit să o luăm în susul fluviului, dar vântul bătea prea tare, iar după patru sau cinci zile s-a întetit și mai mult.

Totuși, golful fiind la fel de sigur ca și un port, ancorajul fiind bun și ancorele noastre foarte puternice, oamenii noștri n-aveau nicio grijă și nu se temeau de nicio primejdie, ci petreceau tot timpul odihnindu-se și veselindu-se, așa cum e obiceiul marinarilor. Însă în dimineața zilei a opta, vântul devenind și mai puternic, tot echipajul a fost pus la lucru, ca să coboare pânzele de pe catarg și să pregătească totul, pentru ca vasul să poată pluti cât mai ușor. Până la prânz, într-adevăr, valurile au crescut foarte mult, trecând de câteva ori peste prora corăbiei noastre, și o dată sau de două ori ni s-a părut că ancora ne-a fost smulsă. Atunci, căpitanul nostru a poruncit să se arunce și ancora de rezervă, ca să stăm pe două ancore și cu cablurile filate până la capăt.

Acum, furtuna era într-adevăr în plină desfășurare și puteam citi groaza și uimirea chiar și pe fețele marinarilor. Căpitanul, deși veghea să fie luate toate măsurile pentru siguranța corăbiei, intrând și ieșind mereu din cabina lui, îl auzeam, când trecea pe lângă mine, zicându-și în șoaptă, de mai multe ori, unele ca acestea: „Doamne, milostivește-Te de noi! O să pierim cu toții! Acesta e sfârșitul nostru!”. În primele clipe, am rămas zăpăcit, zăcând nemișcat în cabina mea, care se afla în partea din față a vasului. Nici nu pot descrie starea în care mă aflam: nu puteam reveni la căința pe care o arătasem la cea dintâi încercare prin care trecusem, peste care trecusem cu atâta ușurință și mă întărisem. Credeam că depășisem teama de moarte și că aceste clipe de acum vor trece și mai lesne. Însă când a trecut pe lângă mine însuși căpitanul, așa cum am zis, spunând că suntem cu toții pierduți, m-am îngrozit cumplit. M-am ridicat în grabă și am țâșnit afară din cabină, privind în jur. Nu mai văzusem niciodată o astfel de priveliște sumbră:

valurile se ridicau cât munții și se spărgeau deasupra noastră la fiecare trei sau patru minute. Când am reușit să privesc în jur, nu am putut să văd decât nenorociri: două corăbii prea încărcate, care pluteau alături de noi, își tăiaseră catargele; oamenii noștri strigau că un vas care se afla la o jumătate de milă înaintea noastră se scufundase. Alte două corăbii, rămase fără ancore, erau aruncate departe de golf, în largul mării, la întâmplare, fără a avea măcar un catarg. Vasele ușoare o duceau cel mai bine, plutind fără a se lupta prea mult cu valurile; două sau trei dintre ele au trecut pe lângă noi, fugind din calea furtunii cu o singură pânză mică întinsă în vânt.

Spre seară, secundul și șeful de echipaj îl rugară pe căpitanul vasului nostru să-i lase să taie catargul din prora, ceea ce el refuza cu tărie. Însă șeful de echipaj insistă că, dacă nu va face asta, corabia se va scufunda, așa că, în cele din urmă, se învoi. Dar după ce tăiară catargul din prora, cel mare rămase desprins în așa măsură și clătina vasul atât de tare, încât fură nevoiți să-l taie și pe acela, rămânând cu puntea goală.

Oricine poate să-și dea seama în ce stare mă aflam eu atunci, fiind numai un marinar începător, care mai trecuse printr-o spaimă nu cu mult timp în urmă. Însă, descriind, după atâta timp, ce gânduri mă frământau în clipele acelea, pot spune, totuși, că spaima mea era de zece ori mai mare din pricina convingerilor mele păcătoase de mai înainte, la care revenisem acum, încât nici de moarte nu mă temeam într-atât. Acestea, la care se adăuga și frica pe care mi-o pricinuia furtuna, mă arunca într-un asemenea zbucium sufletesc, încât nici nu găsesc cuvintele pentru a-l descrie. Dar încă nu trecuse ceea ce era mai rău. Furtuna a